

Votre Programme Matmidim – CHIOUR ALEPH
Parashat H'ayé Sarah – du 8 au 12 Novembre 2020

ת"ס

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Arévout

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **Arévout**. Il traduit dans les dinim la notion de garant dans les Mitsvoth entre les Bnei Israël. Il se rapproche de Choméa Kéoné, mais en permettant de rendre quitte son prochain d'une Mitsva même lorsque celui qui la prononce est déjà lui-même acquitté, comme le Kidoush ou le Chofar.

Nous étudierons tout d'abord la source de ce Din.

Puis nous analyserons les différents cas où quelqu'un n'est pas concerné par la Mitsva (par exemple un enfant qui devrait rendre quitte son père de Birkat Hamazon).

Et enfin, nous nous pencherons sur le cas des Birkot Hanéhénin (bénédictions de consommation) dans Arevout.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יאָרע דבֿר תקלָה על ידי, ולא אָכְשֵׁל בְּדבֿר הלָכָה, וישְׁמַחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אָמַר על טִמְא טְהוֹר וְלֹא על טְהוֹר טִמְא, וְלֹא על מַתָּר אָסוּר וְלֹא על אָסוּר מַתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדבֿר הלָכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִתֵּן חֲכֵמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלֻקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שְׁמַתָּ חֲלֻקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרִיבוֹת. שְׁאֲנִי מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. אֲנִי מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמֵלִים. אֲנִי עֹמֵל וְמִקְבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמֵלִים וְאִינָם מִקְבֵּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֶאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדֵם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִישֵׁי דְמִים וְמִרְמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֲבִטְחָ בְּךָ.

Programme du Dimanche

1. La source de Arévout

La source de Arévout se trouve dans la Guemarra de Roch Hachana 29a (fin de la Mishna et Guemarra). Celle-ci n'indique pas sur quel passouk elle s'appuie, mais dans Sanhedrin et le Rabenou Yona deux versets différents sont proposés. De sorte qu'il est en général admis que le din de Arévout est MiHatorah.

סוף משנה ראש השנה כט. ובגמ' שם בסוף העמוד תני אהבה בריה דר' זירא וכו'

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כט.

ומשמיע: **מתני'** ויהיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים כיוצא בדבר אתה אומר ²עשה לך שרף ושם אותו על גס והיה כל הנשוק וראה אותו וחי וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקים ³חרש שוטה וקטן אין מוציאין את הרבים ידי חובתן יזה הכלל ⁴כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן: **גמ'** ת"ר ⁵הכל חיובין בתקיעת

[...]

תניא גמי הכי ⁶מי שחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא תני אהבה בריה דר' זירא יכל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא ⁷חזין מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא בעי ⁸רבא

גמ' סנהדרין כז:

בידיהן ולא והכתיב 'וכשלו איש באחיו'
איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה
בזה התם שהיה בידם למחות ולא מיחו

שערי תשובה ש"ג אות עב:

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (ויקרא יט, יז). הוזהרנו בזה שלא נשא חטא בחטא חברינו
בהמנענו מהוכיח אותם. ואם איש אחד יחטא, בהגלות נגלות חטאו, כל העדה יענשו עליו אם לא יוכיחוהו
בשבט מוסרם (...) שהם ערבים זה בזה

Les mots du jour à apprendre :

Sourd	קָרָשׁ
Petit (enfant)	קָטָן
Règle (principe)	קָלֵל

Programme du Lundi

2. Une personne qui n'est pas concernée par la Mitsva - בר חיובא -

ברכות מח:

שלושה שאכלו פרק שביעי ברכות מח.

רש"י

סבר ר' רובא דמינכר בעינן. ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי ומדקמל להו לרבנן לא הוה ליה איניש לברוכי להו אמר לה לדביתהו מאן יהיב לן גברא דמברך לן אמרה ליה אשתבע לי דאי מייתינא לך גברא דלא מצערת ליה אשתבע לה אייתיתיה לשמעון בן שטח אחוה אותביה בין ידיה לדידה אמר ליה חזית כמה יקרא עבדינא לך אמר ליה לאו את קא מוקרת לי אלא אורייתא היא דמוקרא לי דכתיב יסלסלה ותרוממך תכבדך כי

תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר היכי אבריך ברוך שאכל ינאי וחביריו משלו שתייה להווא כסא יהבו ליה כסא אחרנא ובריך א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא (א"ר יוחנן) שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר ר' חייא בר אבא אר"י לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן מיתבי רשב"ג אומר עלה והסיב עמהם אפילו לא טבל עמהם אלא בציר ולא אכל עמהם אלא גרוגרת אחת מצטרף מצטרפי מצטרף אבל ולהוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן איתמר נמי אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא

טבל עמהם אלא בציר ולא אכל עמהם אלא גרוגרת אחת מצטרף ולהוציא את הרבים ידי חובתן אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא הלכתא אכל עלה ידק ושתה כוס של יין מצטרף להוציא אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן

ינאי מלכא. ממלכי בית חשמונאי היה והרג חכמי ישראל שאלו לפסלו מן הכהונה במסכת קידושין (דף סו.): סלסלה ותרוממך. סיפיה דקרא תכבדך כי תחבקנה: היכי אבריך. ולא נהייתי אומר נכרך שאכל ינאי וחביריו משלו בתמיה: שמעון בן שטח דעבד. שצריך להוילאס ידי חובתם בשביל כוס אחד ששתה: לגרמיה הוא דעבד. אין אדם מודה לו: עד שיאכל כזית דגן. ומכי אכל כזית דגן מיהא מסיק אף על גב דכזית דגן שיעורא דרבנן הוא כדאמר בפרק מי שמתו (לעיל דף כ:) מיהו כיון דמייחב מדרבנן מחייב בדבר קרינן ביה ומוציא רבים ידי חובתן. וא"ת בקטן שהגיע לחינוך הא לא אמר הכי ההוא אפי' מדרבנן לא מייחב דעליה דאזוהי הוא דרמי לתוכיה. ובעל ה"ג פסק דוקא דאכלו אינהו כזית או ככילה דכזותיה אכלו אכלו ושבעו לא מסיק ואי אפשר להעמידה דהא ינאי וחביריו אכלו ושבעו ואפקינהו שמעון בן שטח ואע"ג דלגרמיה הוא דעבד טעמא משום דלא אכל כזית דגן הא אכל כזית דגן הכי נמי: ובשנת

Etudier la réponse de Rachi sur le Katan et définir sa Chita dans Arevout.

Les mots du jour à apprendre :

Bien que	אע"פ = אף על פי
Sauf En dehors	חוץ
Garant	ערב

Programme du Mardi

Enumérer les contradictions de Tosfot et du Guilyon Hachass sur Rachi vu la veille.
Etudier l'avis de Tosfot.

גליון הש"ס : ק"ל הא אמרי' שם דאם נשים בברכת המזון דרבנן אין יכולות להוציא לאחרים

תתוספות שם

עד שיאכל כזית דגן – [...] וקשה לפירושו מכל מקום כיון שאינו מן התורה אינו מוציא אחרים שמחוייבים ועוד דוחק לומר בקטן שהגיע לחינוך קרי אינו מחוייב מדרבנן דאם אינו מחוייב אפילו מדרבנן אם כן אינו פוטר את אביו [...] אלא נראה לחלק דקטן שאינו בר חיוב כלל דאורייתא אפילו אכל כדי שביעה הלכך אינו מחוייב בדבר קרינן ביה ולכך לא מפיק ליה אי אכל שיעורא דאורייתא אבל גדול שהוא בר חיובא מן התורה כי אכיל כדי שביעה מחוייב בדבר קרינן ביה אפילו לא אכל כלל כדאמרי' בראש השנה (פ"ג ד' כט.) כל הברכות אף על פי שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין והיינו טעמא דכל ישראל ערבין זה בזה והוא הדין בברכת המזון אף ע"פ שיצא מוציא כדפרישית וכזית דגן אינו צריך אלא שיוכל לומר שאכלנו משלו.

Les mots du jour à apprendre :

Interdit	אָסוּר
Profiter	לְהִנּוּת
De la Torah	דְּאוֹרֵי תּוֹרָה

Programme du Mercredi

Etudier la réponse du Roch. Il y a une discussion entre le Tslah' (qui est aussi le Dagoul Mervava) et Rabi Akiva Eigner. Cette discussion repose apparemment sur un désaccord de fond dans Arévout. Définir chaque Chita.

רא"ש מסכת ברכות פרק ג סי' יג

[...] י"ל דלא דמי דאיש אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיפטור את אחרים דכל ישראל ערבים זה בזה אלא מדרבנן אמרו שלא יברכו ברכת הנהנין בלא הנאה לפיכך כשאכל כזית אע"פ שאינו נתחייב אלא מדרבנן מוציא את אחרים שאכלו כדי שביעה. שערב הוא בעבורם ועליו הוא להציל מן העון ולפטור אותן מן המצות אבל אשה אינה בכלל הערבות לכך אינה מוציאה אלא מי שחיובו מדרבנן

דגול מרבבה אורח חיים סימן רעאדגול מרבבה אורח חיים סימן רעא, ס"ב, במג"א סק"ב

[...] ואני מסתפק, אם האשה אינה בכלל ערבות דהיינו שהיא אינה עריבה בעד אחרים, אבל האנשים שקיבלו ערבות בהר גריזים והר עיבל נתערבו גם בעד הנשים, וא"כ שפיר מוציא האיש את האשה אף שכבר יצא, או דלמא כשם שהנשים לא נכנסו בכלל ערבות כך לא קיבלו האנשים ערבות בשביל נשים. ועיין ביבמות דף מ"ז ע"ב בתוספות ד"ה קשים גרים, וצ"ע

שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן ז (וכן עיין גליון שו"ע סי' רעא במג"א שם)

[...] ולא נראה כן דאין חילוק כלל בין איש לאשה לענין ערבות, ולא מצינו בשום דוכתא דבאשה לא יהיה הדין דאם יצאה מוציא, והרי גבי ינאי מלכא ומלכתא דכריכו רפתא משמע דאם היה שמעון בן שטח אוכל כזית היה מוציא אותה, והא אם נשים מחוייבות בבהמ"ז מדאורייתא מה מהני שאכל כזית, הא הוא חיובא דרבנן והיא חיובא דאורייתא, ואתינן עלה רק מדין יצא מוציא, הרי דגם לגבי אשה אמרינן יצא מוציא, ודוחק לומר דהיא לא אכלה כדי שביעה זולת שנאמר כפי הצד דאיש ערב על אשה, וא"כ נפשט על כל פנים ספיקתו בזה הפרט.

אלא נראה לענ"ד דכוונת הרא"ש לחלק בין יצא מוציא ובין אינו מחוייב במצוה זו בעצמותו, דערבות רק במי שמחוייב ג"כ במצוה זו, מש"ה אף שהוא כבר יצא לעצמו מוציא לאחרים, אבל במצוה שאינו בר חיובא כלל, דהיינו לפי הצד דנשים אינן חייבות בבהמ"ז מדאורייתא אינם ערבים על מצוה דבהמ"ז, אבל במצוה דנשים חייבות גם המה בכלל ערבות, ושייך בהו ג"כ דינא דיצא מוציא

Concernant sa preuve avec Rabbi Chimon Ben Chetah', le Tslah' lui-même l'a déjà traitée dans un autre endroit :

צל"ח מסכת ברכות דף כ עמוד ב

[...] ואולי כיון שעכ"פ אכלו ינאי וחבריו כדי שביעה ונתחייבו מן התורה, ושמעון בן שטח הוא ערב, דכל ישראל ערבים זה בזה, שוב נקרא שמעון בן שטח ג"כ מחוייב מן התורה ומוציא את הנשים אף שאינו ערב בעדם, דאתי דאורייתא ומפיק דאורייתא.

Comment comprenez-vous sa réponse ? Doit-il penser que la Arévout implique que je suis devenu moi-même H'ayav de la Mitsva ? Ce qui implique une compréhension sur ce sujet de Rabi Akiva Eigner ...

Enfin, d'après lui, le Din de Choméa Kéoné repose-il sur Arévout ?

Les mots du jour à apprendre :

Des Rabanim	דַּרְבָּנִין
Ça va bien	בְּשֵׁלְמָא
Seulement	אֶלָּא

Programme du Jeudi

3. Les Brah'ot Hanéhénin (de consommation) dans Arévout

Comment est-ce que Rachi et le Ritva excluent les Birkot Hanéhénin de Arévout ?

רש"י :

אע"פ שילא מוציא. שהרי כל ישראל
 ערבין זה בזה למנות: חוץ מזרכת
 הלחם והיין. ושאר ברכת פירות
 וריחני שאינן חובה אללא שאסור
 ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה
 ובזו אין כאן ערבות שאינו חובה על
 האדם לא ליתחני ולא ליצריך:

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

חוץ מברכת הלחם כו'. לפי שהם ברכות רשות וכן בכל ברכות הנהנין, וכיון דלא הוי חובה אין כל ישראל ערבין
 זה לזה כדי להוציאן, ואם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא

Comprendre l'explication de Rachi dans les Bra'h'ot Hanéhénin de Mitsva, puis celui d'après le Ritva.

כט: ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

ברכת הלחם. דמנא וברכת היין קידוש מצעיא ליה דוקא מהו כיון דלא הגאון הן: **ברכת הלחם.** של אכילת מצה שמצרכין (לפני) המוציא: וברכה היין. שמצרכין לפני קידוש: מהו. על אכילת מצה ומקדש ישראל לא תיבעי לך דחובה נינהו ומפיק אלא ברכת המוציא וברכת היין מייבעיא לן שאין צאות אלא לפי שהמצרך צריך שיטעום ואי אפשר ליהנות בלא ברכה אי נמי לא טעים איהו אי אפשר דלא יהיב ליה לחד מינייהו למטעם וצעי ברכה מאי: **כיון דחובה היא.** אכילת מצה חובה עליו וכן קידוש היום חובה עליו ואי אפשר שלא בהנאה והנאה אי אפשר בלא ברכה נמצאת המנחה תלויה בצרכת הנאה ומפיק: או דלמא. ברכת ההנאה לאו חובה למנחה אתיא שאף בכל ההנאות היא נהגת: לא

ברכת הלחם של מצה וברכת היין של קידוש היום מהו כיון דחובה הוא מפיק או דלמא ברכה לאו חובה היא ת"ש "דאמר רב אשי כי הוינן בי רב פפי הוה מקדש לן וכי הוה אתי אריסיה מדברא הוה מקדש להו" ת"ר לא יפרום אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהם יאבל פורם הוא לבניו ולבני ביתו כדי

אבל לא במדינה. לא צירושלים ולא בגבולים כדפירש בקונטרס והא דקתני כל עיר שרואה ושומעת מוקעין זה היינו לאחר חורבן שתיקן רבן יוחנן בן זכאי וא"ת ומ"ש מלולב שהיה ניטל אפילו בגבולין בזמן שבהמ"ק קיים כדמשמע בלולב (הגזול) [וערבה] (סוכה ד' מג. ושם) שהיו מוליכין לולביהן לצה"ג וי"ל דשאני לולב שאינו אלא טלנוול צעלמא הואיל

בעי רבא

הלכות ברכות לריטב"א פרק ה

ה. בורא פרי הגפן או המוציא של קידוש או בורא פרי הגפן של הבדלה וכן המוציא של אכילת מצה אע"פ שיצא מוציא שהרי אכילה ושתייה זו חובה.

Les mots du jour à apprendre :

Ainsi	הכי
Il s'oppose (en ramenant une parole des Sages)	מיתבי
A jamais En réalité	לעולם

Bon Limoud sur Matmidim !